

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

Sint-Guido-Instituut

32052

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
32052 Sint-Guido-Instituut

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Goed
Het onderwijsproces	Goed
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Goed

De Commissie Hoger Onderwijs heeft bij haar beoordeling niet in overweging genomen of de opleidingen HBO5-Verpleegkunde conform de Europese Richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties zijn ingericht. Deze problematiek zal worden onderzocht in een afzonderlijk, gezamenlijk rapport.

2. Bevindingen

Algemeen

Het Sint-Guido-Instituut te Anderlecht is een secundaire school met een groot aanbod aan studierichtingen, zowel binnen het ASO/TSO als het BSO. De school heeft verschillende studierichtingen binnen de zorgsector en wil zich in de toekomst verder profileren als domeinschool voor personenzorg. In 2014 werd een samenwerkingsverband afgesloten met de hogeschool Odisee Brussel en drie andere HBO5 scholen Verpleegkunde. Sint-Guido heeft oog voor bijzondere noden: zorgportaal (voor anderstaligen en studenten met leerbehoeften) en aangepaste trajecten (werkenden ...).

De onderwijsinhoud

Het ZER werd voorbereid sedert 15 september 2015 met inbreng van het werkveld, studenten, docenten en het samenwerkingsverband.

De opleiding wil verder inspelen op het gewijzigd studentenprofiel in het algemeen, en specifiek in de Brusselse context, door het aanbieden van specifieke trajecten. De opleiding bouwt de samenwerking met VDAB verder uit door het organiseren van een specifiek traject 'zorgportaal'. Dit traject speelt in op de noden van anderstalige kandidaten en kandidaten

met specifieke leerbehoeften. Naast het aanbieden van dit 'zorgtraject' wil de opleiding eveneens inspelen op het maatschappelijk gegeven van de schaarste aan verpleegkundigen. In deze optiek organiseert zij een 'anders lopende opleiding' (ALOV) die de combinatie werken en studeren mogelijk maakt.

De invoering van een modulaire structuur in 2001 ging gepaard met de introductie van competentie-ontwikkelen onderwijs (COL). In 2005 werd de opleiding aangepast aan het leerplan van het Katholiek Onderwijs. Dit leerplan formuleert de leerdoelen vanuit 10 kerncompetenties. Deze zijn verder opgedeeld in onderliggende competenties met een duidelijke groeilijn doorheen de modules. De competenties en onderliggende competenties van het leerplan zijn geordend in een matrix. De onderwijsinhoud wordt sedert 2001 modulair uitgewerkt en is gericht op competentie ontwikkelend leren.

De opleidingsstructuur is logisch opgebouwd. Het valt op dat in de vijfde module Toegepaste Verpleegkunde geen expliciete verwijzing gebeurt naar thuiszorg.

Het ZER bevat wat onnodige informatie over het kwalificatieniveau 5: onnodig omdat ze beperkt blijft tot de basisprincipes, maar niet gelinkt wordt aan het onderwijs in de school zelf.

Het basisreferentiedocument voor de onderwijsinhoud is het leerplan. Het is onder andere gebaseerd op de richtlijnen van de Europese Commissie over verpleegkunde en het KB78 betreffende de uitoefening van de gezondheidsberoepen. De onderwijsdoelen die erin opgesomd worden, zijn verwerkt in een competentiematrix. De school heeft de implementatie ervan dynamisch vernieuwd. Daarbij verlaat men de traditionele vakkenaanpak voor een meer thematische aanpak. In concreto leidt dit tot drie competentieclusters.

Eveneens positief zijn de initiatieven die gericht zijn op de permanente aanpassing van de inhoud aan maatschappelijke evoluties en noden. Twee actieterreinen worden in dit verband ingevuld: initiatieven die bijdragen tot curriculuminnovatie en EPB. De verwijzing naar Evidence based practice wordt onderbouwd in bijlage 11 waarin een groeilijn wordt uitgetekend die helder inzicht verschaft in de verschillende consecutieve activiteiten die worden ondernomen.

De verwijzing naar initiatieven op het niveau van Katholiek Onderwijs Vlaanderen met betrekking tot het afstemmen van leerinhouden en werking is slechts beperkt relevant.

De opleiding beschrijft in het ZER een strategie voor curriculuminnovatie en voor de introductie van Evidence based practice (EPB). Zij noemt zelf de vaste procedure ter actualisering van curriculum en cursusmateriaal waarbij diverse actoren worden betrokken, als één van haar sterke punten. In het ZER heeft de opleiding ook een aantal zinvolle acties en verbeterpunten met betrekking tot onderwijsinhoud geformuleerd.

Het ZER rondt dit onderwerp af met een o.i. sterke analyse van sterke en zwakke punten. De school heeft met betrekking tot dit onderwerp aangetoond actief bezorgd te zijn over de kwaliteit van haar onderwijs binnen een ruimere context. De basiskwaliteit wordt zeker gewaarborgd, zelfs deels overschreden.

Het onderwijsproces

Het onderwijsproces wordt vanuit het concept competentie-ontwikkelen leren opgebouwd. Daarin leert de student zelf via POP/portfolio en begeleidde zelfstudie de verantwoordelijkheid op te nemen voor het verwerven van de vereiste competenties om als verpleegkundige te kunnen starten in de beroepspraktijk. De opleiding ondersteunt de student daarbij. Dit impliceert met betrekking tot onderwijs- en leervormen het streven naar diverse werkvormen. Voor het theoretisch onderwijs gaat voorrang naar hoorcolleges, maar deze worden afgewisseld met groepswork, casus-bespreking, ... Bij het praktijkonderwijs ligt een zeer duidelijke klemtoon op skillstraining in het skillslab. Bijlage 12 geeft een goed overzicht van de didactische werkvormen binnen de opleiding. De beroepspraktijk biedt oefenkansen aan de student, met mogelijkheden tot reflectie en feedback. Het ZER vermeldt een aantal projecten en studiebezoeken die het verwerven van competenties ondersteunen.

Belangrijke ondersteunende initiatieven moeten dit COL versterken. De optie om portfolio en persoonlijk ontwikkelingsplan te integreren tot één geheel toont aan dat de school heeft nagedacht over de wijze waarop het onderwijsproces best aangepakt wordt. Even positief is de zorg die besteed wordt aan differentiatie vanuit de noden van de student: dit gebeurt in de gedifferentieerde onderwijsactiviteiten, waarvoor structureel uren worden ingeroosterd.

Het ZER besteedt uitgebreid aandacht aan het klinisch onderwijs. Ongeveer de helft van de opleiding bestaat uit stages. Pluspunten zijn onder meer de goede samenwerking met verschillende actoren (verschillende werkomgevingen), de organisatie en voorbereiding van de stage, de grote zorg die gegeven wordt aan de ondersteunende initiatieven met betrekking tot de stage (terugkomenten, stageportfolio), de stage-evaluatie en het competentie-assessment. De opleiding opteert voor een intensieve bedside stagebegeleiding. Eerder opvallend is de verwijzing naar de leerwerkplaats: een stage voor uitstroomstudenten in een geriatrische omgeving. Het ZER verduidelijkt deze expliciete keuze niet: an sich is dit ongetwijfeld vanuit praktijkgerichtheid erg zinvol met een duidelijke meerwaarde, maar tegelijk houdt het toch een begrenzing in.

Het ZER stelt dat de instroom stabiel is, met een (beperkte) lichte stijging voor het schooljaar 2014-15 vanwege het opstarten van het zorgportaal. Er wordt geen bewuste verdere stijging nagestreefd. De gekwalificeerde uitstroom is de voorbije drie jaar licht gestegen.

De school ontvangt een mix van generatie- en niet-generatiestudenten. Er worden initiatieven genomen om de opleiding bekendheid te geven en studenten aan te trekken. Het studentenpubliek is evenwichtig samengesteld vanuit genderstandpunt en vanuit leeftijdsperspectief. De meeste van de studenten komen uit het beroepsonderwijs. Het aantal studenten dat instroomt zonder diploma secundair onderwijs vermindert (7,8 % in 2014-2015). De toelatingsproef is ontwikkeld door een werkgroep van het samenwerkingsverband. De gemiddelde studieduur is 6,28 semesters. Dit beschouwt de opleiding als een goed resultaat. Toch vindt de opleiding dat het belangrijk is met gepaste begeleiding de ongekwalificeerde uitstroom in te perken. In het ZER wordt een kwantitatieve analyse gemaakt van de ongekwalificeerde uitstroom.

Met betrekking tot doorstroom en uitval zet de school in op gegevensverzameling via studentenbevraging. Dat levert boeiende informatie op die – zoals blijkt uit het ZER – door de school ook voldoende diepgaand wordt opgevolgd. Consequent met de verwachtingen ten aanzien van HBO5 neemt de school initiatieven om studenten aan te moedigen om door te stromen naar vervolgoopleidingen.

De studiebegeleiding ligt in de handen van drie cruciale actoren: de studentenbegeleidster, de moduleverantwoordelijke en de toewijsdocent. Dit resulteert in een schooleigen

begeleidingssysteem dat origineel en doordacht lijkt uitgebouwd. In dit concept wordt ruim aandacht besteed aan de zorg voor de noden van de individuele student, wat blijkt uit het belang dat gehecht wordt aan individuele begeleidingsplannen en leercoaching-studiemethodiek.

Competentiegericht onderwijs vraagt een competentiegerichte manier van evalueren. In 2009-2010 werd een vernieuwd toetsbeleid geïmplementeerd. Er wordt vertrokken van het toetsbeleid dat binnen het samenwerkingsverband Odisee is ontwikkeld. De school heeft op dit vlak een duidelijke visie met betrekking tot doel van toetsing, de variatie in vormen (bijlage 2 toont aan hoe die variatie verzekerd wordt), toetsing als groeimogelijkheid (3-fasenmodel), het belang van een situationele benadering en de betrokkenheid van de student. Positief zijn alvast ook het toetsonderzoek dat de school heeft gevoerd, het werken met een competentierapport en de kwaliteitsborging van het toetsbeleid door een toetscommissie. Toetsen worden gepland doorheen de module (permanente evaluatie). Op het einde van een module is er een integratieweek.

De kritische slotbedenkingen in het ZER met betrekking tot dit onderwerp blijven eerder bescheiden: ze zijn niet meer dan een samenvatting van hoger vermelde aspecten, al dan niet gekoppeld aan een intentie om er verder aan te werken of aan de vaststelling dat ze al voldoende kwaliteit waarborgen. Ook voor dit onderwerp formuleert de opleiding in het ZER een aantal werkpunten. De opleiding wil bijvoorbeeld proactief iets doen aan de relatief grote uitval in de eerste module.

Samenvattend durven we stellen dat de school in dit ZER duidelijke aanwijzingen heeft gegeven die erop wijzen dat het onderwijsproces van nabij wordt gevolgd en (bij)-gestuurd. De studiebegeleiding is – qua concept – alvast een zeer opvallend sterk punt, maar ook inzake toetsing en examinering wordt meer dan basiskwaliteit geboden.

De uitkomst van het onderwijs

Het ZER verwijst naar een aantal studies en rapporten over vraag en aanbod in de zorgsector en benadert de vraag naar de maatschappelijke relevantie van de geboden opleiding vanuit een demografisch perspectief en vanuit de daarmee samenhangende vaststelling dat verpleegkunde een knelpuntberoep blijft.

Sint-Guido neemt zich voor verder mee te werken aan campagnes, het aantrekken van specifieke doelgroepen en het organiseren van specifieke opleidingsprojecten.

Maar dat is dan ook alles wat in het ZER met betrekking tot dit onderwerp is terug te vinden. Beschikt de school helemaal niet over materiaal waaruit de inzetbaarheid van haar afgestudeerden kan worden aangetoond? Heeft het helemaal geen zicht op aansluitende vervolgopleidingen en de betekenis hiervan voor haar opgeleiden?

De school heeft duidelijk niet begrepen waarom dit onderwerp apart behandeld diende te worden en daardoor scoort Sint-Guido op dit onderwerp minder goed.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

In algemene zin worden enkele duidelijke kwaliteitsvereisten vooropgesteld met betrekking tot het personeel: duidelijke diplomaveren en uitdrukkelijke koppeling aan een docentenopleiding, werkveldervaring, koppeling lesopdracht aan stagebegeleiding. De opleiding hanteert als minimumvereiste dat een docent een diploma professionele bachelor heeft. Ongeveer 25% beschikt nu over een masterdiploma.

De aanwerving van nieuwe personeelsleden gebeurt op traditionele wijze, de aanvangsbegeleiding is evenmin opvallend vernieuwend. De coaching van beginnelingen lijkt wel goed uitgewerkt. De functioneringsbegeleiding blijft binnen de reglementaire kaders.

De opleiding wil inzetten op verdere professionalisering van het team, maar het ZER bevat geen verrassende informatie over het professionaliseringsbeleid: we hadden toch graag wat meer vernomen over het nascholingsplan. De informatie blijft veeleer minimaal, zij het net voldoende om zich een beeld te kunnen vormen. Zo wordt alvast aangegeven hoe behoeften worden geïnventariseerd als basis voor het aanbod. Sluitstuk met betrekking tot het facet "kwaliteit van het personeel" is de kwaliteitsborging, waarbij verwezen wordt naar de opgelegde functionerings- en evaluatiecyclus die gerespecteerd wordt.

Kwantiteit van het personeel: de informatie die hierover aanwezig is in het ZER is te beperkt. De minimale tabel met info over de inzet docentenuur/student (2014-2015: 301,5 docenturen voor 95 studenten; verhouding 3,1) volstaat niet om een goede kijk te krijgen op de wijze waarop het onderwijsproces vanuit het standpunt van de student wordt georganiseerd. De bijlagen (27) bevatten personeelsoverzichten, maar zijn evenmin voldoende relevant om te kunnen oordelen of de school voldoende personeelsleden inzet om haar onderwijs in goede omstandigheden te realiseren.

De beschrijving van de materiële voorzieningen en de infrastructuur overtuigt dat de opleiding in goede omstandigheden kan aangeboden worden. Pluspunt is de beschikbaarheid van goed uitgeruste skillslab's en het open leercentrum dat studentvriendelijk tot 21u open is. Door de expansie binnen de school van het studiegebied personen-zorg, wordt de accommodatie ontoereikend. Het schoolbestuur heeft plannen om dit studiegebied onder te brengen in een aparte campus met toereikende accommodatie.

Sint-Guido heeft een duidelijke visie op kwaliteitsbeleid en het ZER geeft aan dat de school er ook werk van maakt. Zo is de verwijzing naar een kwaliteitshandboek en een meetplan belangrijk, maar ook naar de verschillende werkgroepen die actief zijn met betrekking tot kwaliteitszorg: de werkgroep EBP, de werkgroep kwaliteitszorg, de werkgroep onderwijsinnovatie, de toetscommissie en de werkgroep rekrutering, alumniwerking en dataverwerking. De opleiding wil deze werkgroepen verder uitbouwen, met aandacht voor informatiedoorstroming naar het voltallige docententeam. Het engagement om binnen deze werkgroepen vanuit een PDCA-logica te werken, onderbouwt een goede kwaliteitsontwikkeling. Zij wil het kwaliteitszorgsysteem verder uitbouwen in samenwerking met de hogeschool Odisee. Dit past binnen een duidelijke toekomstgerichte visie op HBO5.

Het ZER bevat zeer ongelijke informatie over personeelsaspecten. Met betrekking tot dit facet verdient dit ZER een onvoldoende. Daar staat tegenover dat Sint-Guido wel een eerder sterk kwaliteitsbeleid voert en dat bij de materiële voorzieningen enkele opvallend gunstige aspecten kunnen aangebracht worden. Het oordeel situeert zich dan ook tussen een voldoende en een onvoldoende.

3. Aanbevelingen

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat het Sint-Guido-Instituut zich op korte termijn bezint over alle aspecten van de 'uitkomst van het onderwijs'.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Het verdient aanbeveling dat het Sint-Guido-Instituut de problematiek van de kwantiteit van het personeel beter in kaart brengt om zo zicht te krijgen op de noden en de behoeften van vandaag en de nabije toekomst.

Het verdient aanbeveling dat het Sint-Guido-Instituut een explicieter beleid ontwikkelt met betrekking tot aanwerving, aanvangsbegeleiding en nascholingsplan voor het personeel.

Slot

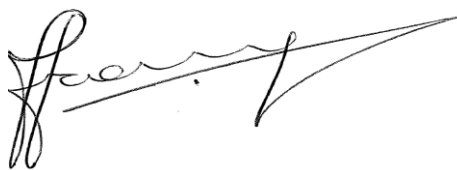
Het ZER roept grote verwachtingen op bij het lezen van de eerste twee onderwerpen. Men krijgt het aanvoelen te maken te hebben met een school die ruim boven de basiskwaliteit scoort. Zij maakt daarbij goed gebruik van de opportuniteiten die de samenwerkingsverbanden (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Odisee) bieden.

Bij de twee volgende onderwerpen blijken de auteurs van het ZER helaas veel minder in staat om overtuigend het sterke niveau van de opleidingen aan te tonen. Het is belangrijk voor deze school dat ze de dynamiek waarvan ze voor de eerste onderwerpen getuigt kan overdragen naar de andere uitdagingen die in het derde en vierde onderwerp vervat zitten. Hou het beleid met betrekking tot onderwijsinhoud en onderwijsproces even sterk, maar zet onmiddellijk in op een beter beleid met betrekking tot opvolging van studenten en m.b.t. personeelsbeleid.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van toetsingsrapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs